

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

"סיפורי סבתא" - פולקלור יהודי במזרח אירופה - 12875

תאריך עדכון אחרון 15-10-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: פולקלור ותרבות עממית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר מיכאל לוקין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: michael.lukin@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הסינדרלה של העיירה, הגדי הזהוב שיביא צימוקים ושקדים, לאנטוך ומנדרכי - כל אלה ודימויים רבים אחרים התגבשו במרחב התרבותי של דוברי יידיש, לו מוקדש הקורס. הקריאה במקורות ראשוניים בתרגום לעברית ובספרות המחקר תלווה היכרות עם סוגות עיקריות בפולקלור יהודי מזרח-אירופי: פתגם, חידה, משל, פורים-שפיל, אגדה היסטורית, שבח, מעשיית הקסם, נובלה וכדו'. נעסוק בשאלות כגון: מה מייחד את תרבות הצחוק שהתפתחה בקרב דוברי יידיש? כיצד משתלבת היצירה העממית במרקם חיי העיירה ובנוף הרגיונלי? מי, מתי ומדוע תיעד וחקר יצירה זו? דיון בשאלות אלה יסייע בידינו ללמוד מקרוב נדבך חשוב בתרבות יהודית ולהכיר ספרות המחקר בתחום.

מטרות הקורס:

לימוד התכנים והצורות בפולקלור היהודי המזרח-אירופי

היכרות עם חקר הפולקלור המילולי ביידיש

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לקרוא קריאה ביקורתית מחקרים בפולקלור ביידיש

להתמצא בתיעוד הקיים ובתרגומים לעברית של היצירות הנדונות

להתמצא בתולדות האיסוף, הפרסום והמחקר של פולקלור זה

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

תרבות הצחוק

פורים-שפיל

פתגם

חידה

סיפור הומוריסטי

נובילה עממית

אגדה

מעשיית הקסם

חומר חובה לקריאה:

- Dundes, A., "Folk Ideas as Units of Worldview", *The Journal of American Folklore*, 84/331, (1971), pp. 93-103. www.jstor.org/stable/539737
- Gottesman, I. N., *Defining the Yiddish Nation: The Jewish Folklorists of Poland*, Detroit, 2003, pp. xi-xxii. online access
GOOGLEBOOKS
- Hasan-Rokem, G., "Jewish Folklore and Ethnography", *The Oxford Handbook of Jewish Studies*, (2002), 956-974
- Honko L., "Methods in Folk-Narrative Research", *Ethnologia Europaea*, 11(1), (1979), pp. 6-27.
- Kirshenblatt-Gimblett, B., and Wex, M., "Humor: Oral Tradition", *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*
(https://yivoencyclopedia.org/article.aspx/Humor/Oral_Tradition)
- Rothstein, Robert A. "Riddles", *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*.
(<https://yivoencyclopedia.org/article.aspx/Riddles>)
- Shuman, A. and Hasan-Rokem, G. "The Poetics of Folklore". In: Bendix, R. F. and Hasan-Rokem, G. (eds.), *Companion to Folklore*, 2nd edition. Malden, 2014, pp. 55-74. online access:
https://huji-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/dmhd01/972HUJI_ALMA51228952680003701
- Von Bernuth, R., *How the Wise Men Got to Chelm : The Life and times of a Yiddish Folk Tradition*. New York, New York, 2016, pp. 43-59. online access:
https://huji-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/att40d/972HUJI_ALMA51220767200003701
- בירן, ר', "הסיפור העממי כראי לתמורות חברתיות: 'מעשה בשתי אחיות' ", מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, כ"ג, (תשס"ה), עמ' 179-119
- בירן, ר', 'פרשת ברל ורבולונסקי, אספן פולקלור בפולין בין שתי מלחמות-העולם', מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, י"ט-כ' (תשנ"ז-תשנ"ח) 270-239
- בלקין, א', הפורים שפיל: עיונים בתאטרון היהודי העממי, ירושלים, תשס"ב, עמ' 19-11, 259-256
- חזן-רוקם, ג', "יהודה לייב כהן: שיר עם ושיר עממי", מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, א', תשמ"א, עמ' 146-152
- טורניאנסקי, ח', "הסיפורים ביצירתה של גליקל האמל ומקורותיהם", מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, ט"ז, תשנ"ד, עמ' 65-41
- סילברמן-וינריך, ב', "בעיות מבניות בחקר הפתגם היהודי", הספרות, 1971, 3(1), עמ' 92-85
- צפתמן, ש', נישואי אדם ושדה: גלגוליו של מוטיב בסיפורת העממית של יהודי אשכנז, במאות הט"ז הי"ט, ירושלים, תשמ"ח
- צפתמן, ש', "מעשה בשבעת בני הורקנוס שהפכו לאווזים: לדרכי עיבודה בידיש של מעשייה בינלאומית 32-93 (ח"תשמ) 'י, יהודי בפולקלור ירושלים מחקרי, " (AT. In: 451)
- צפתמן, ש', "מעשה של רוח בק"ק קארץ" - שלב חדש בהתפתחותו של ז'אנר עממי", מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, ב' (תשמ"ב), עמ' 65-17

חומר לקריאה נוספת:

מקורות ראשוניים בתרגום לעברית:

גורי, י', שנשמע בשורות טובות; לאָמיר הערן גוטע בשורות: יידישע ברכות און קללות, ירושלים, 2005
גורי, י', סוף טוב - הכל טוב: קובץ פתגמים, עברית, יידיש, רוסית, אנגלית, ירושלים, תש"ס
כוחו של סיפור: ספר היובל לאסע"י, בעריכת חיה בר-יצחק ועידית פינטל-גינסברג, חיפה, תשס"ח
מעשיות קסם מפי יהודי מזרח אירופה, עריכה - שרה צפתמן; תרגום - יוסל בירשטיין ועידו בסוק, בני ברק, 1998

סדן, ד', קערת צמוקים או אלף בדיחה ובדיחה: אסיפת הומור בישראל, תל אביב, תשי"ב
ספרות מחקר:

Encyclopedia of Jewish Folklore and Traditions, Raphael Patai, founding editor;
Haya Bar-Itzhak, editor. Armonk, N.Y., 2013

בן-עמוס, ד', "הגדרת הפולקלור בהקשר התרבות", הספרות, ד' (1973), עמ' 416-426
בן-עמוס, ד', "קאטגוריות אנאליטיות וז'אנרים אתניים", הספרות, 20, (1975), עמ' 136-149
בר-יצחק, ח', פולין - אגדות ראשית: אתנופואטיקה וקורות אגדיים, תל-אביב, 1996
קרסני, א', הבדחן, רמת-גן, תשנ"ט

רוזן, א' "אבל ביידיש זה מצלצל אחרת": ביטויים יידיים במסורת יהודי קרפטורוס", ידע עם: במה
לפולקלור יהודי, 27, [61-62], (2001), עמ' 91-111.

שרירא, ד', איסוף שברי הגולה : חקר הפולקלור הציוני לנוכח השואה, ירושלים, 2018

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 30 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 60 %

עבודה מסכמת

מידע נוסף / הערות:

אין רישום שמות, אך מצופה מאמץ לנוכחות מלאה. הרכב הציון: השתתפות פעילה ושתי מטלות
כתיבה, אין מבחן.